

ELS TOPÒNIMS ALARC, TORRES I AMADÒRIO (MARINA BAIXA)

Agustí VENTURA

El patronat del «Tractat d'Almisra» i l'Ajuntament del petit poble del Camp de Mirra (Alacant) ha editat un llibre amb l'Ambaixada de les seues festes de Moros i Cristians, i el text de l'obra teatral commemorativa que cada any es representa el 25 d'agost, des de 1976, de la qual és autor Salvador Domènech Llorens. Dintre la recuperació de les nostres arrels, sempre he considerat molt interessant que el Camp de Mirra haja recuperat el tractat, començant la tradició d'aquesta representació anual: seria el més bell exemple de teatre didàctic i en la nostra llengua. Com a Cronista de Xàtiva, ciutat per la possessió de la qual es varen produir les disputes entre Castella i Aragó que originaren el tractat d'Almisra, agraeixo la puntual informació sobre les festes, que des de fa 10 anys m'ofereix l'amic Roman Francés i Berbegal, president del patronat organitzador de la representació del tractat d'Almirra. És aquella comarca de l'Alcoià molt afecionada al teatre popular davant tot el poble: recordem la representació dels Reis Màgics en La Canyada de Biar, dissortadament en el castellà «murcià» del segle XVIII.

El llibre porta al començament un interessant article del Cronista de Villena, José M.ª Soler Garcia, sobre els antecedents del tractat, amb la sòlida erudició que ja li coneguem. Llàstima el d'un esperit potser massa «castellanista» en els comentaris que fa sobre el Cid; per altra part lògics, ja que Villena ha segut, és i serà castellana, puix mai ha pertanyut al Regne, mentre que Caudet per ser austracista en 1707, la van castigar a ser «provincia de Albacete»! Jo els diria als de Mirra, que també de la banda d'ací de la ratlla també hi ha catalano-parlants o millor catalano-pensants (o valenciano-pensants, si ho preferiu), que també en saben de la història de Jaume I. Vos recomanaria rellegir els comentaris del nostre rei, quan estava en Almisra, als capítols 347 i 348.

J. M. Soler, molt encertadament, fixa els topònims de Bugarra, en Caudet, i Burriharon, en la Zafra, entre Villena i La Font de la Figuera. Situa el campament castellà en «Les Graellètes», i potser també en «les Fantasmètes» al costat del castell d'Almirra. Els primers topònims, citats en el tractat, ja els va fixar en un article publicat en el I Congrés d'Història del País Valencià (1971) en tractar dels Alforins, zona diputada entre Castella i València.

Ara bé, discrepe del J. M. Soler quan diu que el topònim ALARC correspon a la partida dels Arcs, en terme d'Altea. Alarc és el barranc de l'Arc, en terme de Sella, on devia haver-hi un poblat, del qual són restes les Cases de l'Arc. N'estic convençut des de que fa uns anys el vaig recórrer de baix cap a amunt, en companyia de l'amic i poeta alacantí, el cardiòleg Rodríguez Bernabeu. El barranc d'Alarc i el de Tagarina conflueixen en el poble de Sella, i a partir d'ací formen el riu de Sella, que desemboca al mar per la Vila joiosa. Si comptarem des del naiximent del barranc, aquest riu tindria 20 km. de llarg, però 13'5 km. des de la confluència de Sella, i recorre un terreny prou escarpat. Per recórrer el barranc d'Alarc, cal eixir d'un camí terrer a la dreta del nucli urbà de Sella, i pujar uns 7 km. de costera amunt fins arribar a 455 m. d'altura. A mitjan camí estan les Cases de l'Arc, amb unes esplèndides cascades d'aigua ben fresca i abundant. Quant al riu de Sella o de la Vila, sempre ens ha sorprès que s'anomena també l'Amadòrio, nom que no ens ha paregut massa valencià. Si és autèntic i antic (o pren el nom del lloc on està la presa) potser algun arabista ens podria aclarir si té res a veure amb altres topònims valencians com torre AMADOR (Culla, Alt Maestrat), o MANDOR (Ribarroja del Túria), (o coto de NANDO [Xàtiva] afegitó meu), que segons Elias Terés (Al-Andalus, 1972, fasc. 2.º, pàg. 325-335) estarien relacionats amb l'arrel àrab NZR = vigilar, observar.

No em cap dubte que ALARC és el barranc esmentat, ja que en el capítol 349 de la Crònica, el rei sembla fer un recorregut dels topònims de Nord a Sud, i Ponent a Llevant: «E nos que haguésem Castalla e Biar, e Relleu e Seixona, e Alarc e Finestrat, e Torres e Polop e la Mola que és prop d'Aigües, e Altea e tot çó que s'enserrava dins sos tèrmens». Així Alarc es troba situat entre Xixona i Relleu, per ponent, i Finestrat per Llevant; de la mateixa manera que a continuació ve Torres, identificat com una partida rural de la Vila, i per tant al Sud de Finestrat. Aquest lloc de Torres, prop de la platja és ric en troballes romanes d'inscripcions i té una torre romana, per la banda del mar. Si Alarc estiguera en Altea, seria il·lògic que fora esmentat tan lluny del poble, que el rei no esmenta fins al final. Sembla com si hom veuera el panorama des del cim de la Carrasqueta, en la carretera d'Alacant a Alcoi.

COL.LOQUI DE MENORCA

Les bases del Col·loqui de Menorca (Maó), —21 a 23-III-1986— han estat publicades el el Butlletí XXI. Adreça del Comité: Trobades científiques de la Mediterrània —XI Col·loqui d'Onomàstica— Apartat 195 - Maó (Menorca). Indicació del tema: abans del 16-I-86.

PRÒXIMS BUTLLETINS

Els números XXIII i XXIV del present Butlletí seran dedicats exclusivament als textos de les 70 comunicacions presentades al *Col·loqui de València*.